

Bejstrup

Kulturmiljø nr. 70

Tema

Bosætning på landet

Emne(r)

Bosætning og produktion – bevaringsværdig landsby

Sted/topografi

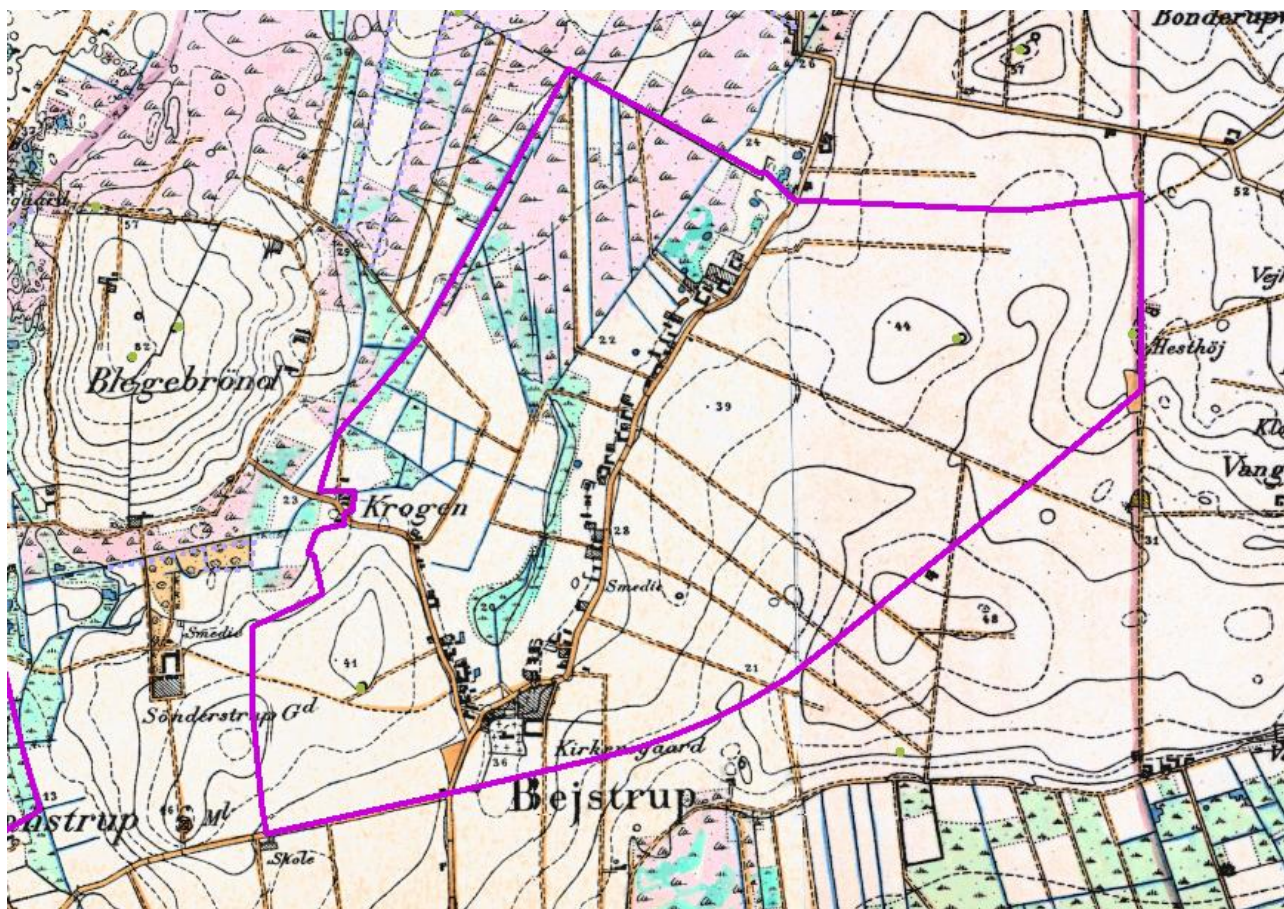
Bejstrup er beliggende på en lille moræne ø i Limfjorden, der op til middelalderen har været afskåret fra Fjerritslev moræneøen af et smalt sund. Den sidste rest af dette sund har op til 1880'erne ligget som en sø nord for byen omgivet af enge. Byen er lokaliseret mellem morænen og søen.

Kulturmiljøet omfatter landsbyen, den tidligere sø samt landsbyens agre, dog begrænset af den nye omfartsvej.



Tid

Jernalder og frem.



Historisk kort

Karakteristik

Bejstrup er en knap 2 km lang snoet vejby. Den kaldes Danmarks længste landsby. Bygaden ligger på overgangen mellem den skrånende moræne, hvor byens agre lå, og det flade land ud mod enge og sø. Bebyggelsen har traditionelt oprindeligt været beliggende søværts bygaden, bortset fra kirken, der ligger på en lille bakke sydligst i byen. I 1688 matriklen bestod byen af 14 gårde og 19 huse med jord eller jordløse huse. Ved udskiftningen i 1886 er antallet af ejendomme uændret.

Udskiftningen er en blokudskiftning tilpasset byens form. De ældste gårde: Kirkensgård, Tværgård og Nørgård er alle fra 1631-1632. Mange gårde er ombygget eller udskiftet i perioden 1900-1930. I perioden 1940-1960 opførtes nye huse på landsiden af bygaden, og i årene efter 1990 førte behovet for større avlsbygninger til landbrugsbyggeri på landsiden af bygaden, særligt i byens nordlige del.

Kirken er fra 1100-tallet og med nyere teglstenstårn.

Den overvejende del af byen består af større gårde, der oprindeligt bestod af to bygninger vinkelret på bygaden. Senere byggedes staldbygninger mellem disse længer, således at der opstod gårdspladser, åbne ud mod bygaden. Flere steder er disse gårdspladser senere igen blevet lukket af fra vejen med en bygning langs bygaden.

Udskiftningen på morænejorden fremtræder tydeligt med jorddiger og læhegn langs skellene.



Luftfoto af Bejstrup. Nordjyllands Amt.

Bevaringstilstand

Landsbyens oprindelige struktur er meget velbevaret både med hensyn til funktion og fysisk tilstand. Byen afspejler landsbyens tusindårige historie. Nok er forsamlingshuset, skolen, butikkerne og frysehuset nedlagt, men bygningerne er der stadig.

Byen samler sig udelukkende omkring bygaden. De åbne arealer mellem de enkelte ejendomme giver variation i gadeforløbet, og åbningerne skaber kontakt mellem bygaden og på den ene side markerne mod øst og syd, på den anden side engene og den afvandede sø.

De enkelte bebyggelser er også gennemgående velbevarede. Bygningerne afspejler den oprindelig byggeskik, og man kan se forskel på velstanden på ejendommene. Gennemgående er de nye bygninger holdt adskilt fra de gamle bygninger. Oprettelsen af erhverv som 2 bilforhandlere, maskinstation og håndværk har ført til de mest dramatiske ændringer af bybilledet. Enkelt nyere beboelseshuse er opført uden at være i harmoni med den lokale byggetradition.

Sårbarhed og virkemidler

Byen ligger i landzone og er omfattet af en lokalplan. Lokalplanen indeholder bestemmelser om, at de bevaringsværdige bygninger ved om- og tilbygninger skal ske efter principperne i den lokale byggeskik.

Der bør udføres en mere detaljeret registrering med retningslinier for vedligeholdelse og ny bebyggelse, så bevaringsinteresserne bliver nøjere præciserede. Lokalplanen er næppe tilstrækkelig til at sikre autensiteten.

Bonitering

Bejstrup er et velbevaret eksempel på en slynget vejby, og byen er en af de bedst bevarede.

Kontekst/sammenhænge

Bejstrup kan på mange måder sammenlignes med Vendsyssels randbeliggende landsbyer, men med karakteristika fra Han Herred.

Anvendt kildemateriale

Bevaringsinteresserne i 21 landsbyer i Nordjyllands Amtskommune. Nordjyllands Amt 1981.

Forslag til lokalplan 38 for Bejstrup og kommuneplantillæg nr. 16. Fjerritslev Kommune.

Lokalhistorisk arkiv, Fjerritslev.

Beskrivelsen er udarbejdet af Nordjyllands Amt.